

Daria Zarzycka¹

 <https://orcid.org/0000-0002-1408-0326>

Sposoby pozyskiwania i wykorzystania małoletnich przez sprawców przestępstw na tle seksualnym (studium przypadków)

Methods of Acquisition and Exploitation of Minors by Sex Offenders: A Case Study

1. Zakres przestępstw o charakterze seksualnym

Przestępstwa seksualne są poważnym problemem w społeczeństwie i definiuje się je jako pewne zachowania związane z życiem seksualnym człowieka. W dużej mierze są to czyny, w których sprawca dokonuje pobudzenia bądź zaspokojenia swojego popędu płciowego, które jednak jest zakazane przez prawo karne², tj. mogą być to sytuacje polegające na doprowadzeniu kogoś do obcowania płciowego wbrew jego woli, ale też współżycie z osobą, która z uwagi na wiek nie może zgodnie z prawem w takich czynnościach uczestniczyć. Wśród przestępstw seksualnych można wyróżnić również takie, które nie polegają na bezpośredniej interakcji seksualnej między sprawcą a ofiarą, jak np. ułatwianie komuś uprawiania prostytucji i czerpania z tego korzyści. Istotne przy przestępstwach na tle seksualnym jest natomiast to, że czyny te są zrealizowane, gdy sprawca działa wbrew woli ofiary, ale też używa groźby, przemocy

¹ Daria Zarzycka – mgr, Katedra Prawa Karnego, Wydział Prawa i Ekonomii, Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy / M.A., Chair of Criminal Law, Faculty of Law and Administration, Kazimierz Wielki University, Bydgoszcz. Wkład/Contribution: 100%.

✉ dar.zarzycka@wp.pl

² K. Traciewicz, *Uwarunkowania...*, s. 171.

czy podstęp, stosunku zależności bądź też angażuje w czynność seksualną osobę poniżej 15. roku życia³.

Przestępstwa te nie są zjawiskiem wyłącznie współczesnym, występowały one bowiem we wszystkich okresach historycznych⁴ i wciąż mamy z nimi do czynienia w praktyce wymiaru sprawiedliwości. Oczywiście wielokrotnie następuje doskonalenie prawodawstwa w tej materii, a także rozwijane są techniki kryminalistyczne, co niejednokrotnie pozwala na szybsze wykrycie sprawców czynów o podłożu seksualnym i skazanie ich, jednak nie prowadzi to do całkowitej eliminacji przestępstw seksualnych. Zdaniem autorki niniejszego artykułu należałoby raczej przyjąć, że tak samo jak ciężko jest wyeliminować zjawisko prostytucji, tak samo ciężko jest położyć kres przestępstwom seksualnym, oba te zjawiska mają bowiem podłoże w czymś, co leży w naturze człowieka – seksualności i trudne jest doprowadzenie do stanu, gdzie do nadużyć na takim tle nie będzie dochodziło. Rzecz jasna, w odniesieniu do przestępczości, seksualność ta jest w jakiś sposób zaburzona, dotknięta swego rodzaju patologią, w zależności od czynu występują tu bowiem różnego rodzaju odstępstwa od normy. Niniejsza publikacja skupi się na przestępstwach seksualnych skierowanych przeciwko osobom małoletnim, a więc osobom bardzo młodym, które nie są jeszcze w pełni ukształtowane i często nie potrafią dostrzec, że czyn dokonywany przeciwko nim jest czymś złym. Celem publikacji jest wskazanie sposobów pozyskiwania małoletnich ofiar przez sprawców czynów zabronionych o charakterze seksualnym, a także jakie są metody ich działania. Aby tego dokonać, autorka wskaże rodzaj czynów i rodzaje odpowiedzialności za przestępstwa seksualne wobec osób małoletnich, przytoczy również przykłady z praktyki prawa karnego, które dotyczą wykorzystywania seksualnego małoletnich.

2. Regulacje prawne

W pierwszej kolejności należy wskazać, że odpowiedzialność sprawców czynów o charakterze seksualnym wobec małoletnich jest uregulowana odrębnie aniżeli odpowiedzialność za takie czyny wobec pozostałych

³ M. Moszczyńska, *Przestępstwa...*, s. 48.

⁴ R. Kowalczyk, V. Skrzypulec-Plinta, A. Drosdzol-Cop, K. Waszyńska, K. Tomaszewski, E. Bazyluk, K. Marzec-Holka, *Gwałt...*, s. 83.

osób, bowiem art. 200 § 1 Kodeksu karnego⁵ penalizuje obcowanie płciowe z małoletnim poniżej 15. roku życia, a także dokonywanie z nim innych czynności seksualnych, co jest zabronione przez prawo i traktowane jako zaburzenia seksualne o charakterze chorobowym bądź też dewiacje, przy czym przy popełnieniu wskazanego przestępstwa nie jest istotna sama diagnoza medyczna, a dopuszczenie się czynu o charakterze seksualnym wobec dziecka poniżej 15. roku życia⁶. Takie zachowanie potocznie nazywane jest pedofilią, natomiast należy raz jeszcze podkreślić, że osoba dopuszczająca się tego czynu nie musi mieć medycznie stwierdzonego takiego zaburzenia, wobec czego w żadnym razie nie można utożsamiać czynu z art. 200 § 1 k.k. z zaburzeniem chorobowym. Przestępstwa tego dopuszczają się również sprawcy, którzy z medycznego punktu widzenia nie są pedofilami, jednak z uwagi na samo obcowanie płciowe z małoletnimi poniżej 15. roku życia są im przypisywane pewne cechy charakterystyczne dla pedofilów⁷. Należy w tym miejscu przywołać chociażby stanowisko Sądu Apelacyjnego w Lublinie, który w jednym z orzeczeń⁸ wskazuje, że sprawca czynu zabronionego z art. 200 § 1 k.k. w zb. z art. 197 § 2 pkt 3 k.k., który dopuścił się przestępstwa zgwałcenia na dziecku w wieku 8–10 lat, nie ma zaburzeń preferencji seksualnych, a jego czyny wynikały z jego cech osobowości i nadużywania alkoholu. Sąd Apelacyjny w Lublinie wskazał również, że przestępstwa seksualne wobec małoletnich poniżej 15. roku życia są bardzo często popełniane przez osoby będące w stanie nietrzeźwości, a dziecko, na którym ten czyn jest dokonywany, jest traktowane jako swego rodzaju obiekt zastępczy i bardziej dostępny, który pozwoli sprawcy osiągnąć satysfakcję seksualną. Powszechnie wiadomo, że alkohol ma działanie rozluźniające, a także zwiększające pewność siebie i aby wywołać taki skutek, nie jest potrzebna duża ilość tej substancji, bowiem wystarczy już 0,3–0,5 promila alkoholu we krwi⁹. Większe ilości alkoholu prowadzą chociażby do braku kontroli swojego zachowania, a więc rzeczywiście mogą wystąpić sytuacje, w których osoba szukająca

⁵ Ustawa z 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny, Dz.U. 2025, poz. 383; dalej: Kodeks karny, k.k.

⁶ J. Dworas-Kulik, *Prawnokarne...*, s. 26.

⁷ M. Mozgawa, w: M. Budyn-Kulik, P. Kozłowska-Kalisz, M. Kulik, M. Mozgawa, *Kodeks...*, komentarz do art. 200 k.k., teza 2.

⁸ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z 26 lutego 2021 r., II AKa 242/20.

⁹ *Czy picie...*

spełnienia seksualnego potraktuje dziecko jako swego rodzaju substytut, mogący je zapewnić.

Obcowanie płciowe z osobami, które ukończyły 15 lat, a nie ukończyły 18 lat, nie jest penalizowane z art. 200 k.k. pomimo tego, że nadal są to osoby małoletnie. Oczywiście do czynu zabronionego dochodzi w przypadku chociażby wymuszenia czynności seksualnej na takiej osobie, natomiast do czynienia mamy wówczas z inną kwalifikacją prawną, co jednak nie jest przedmiotem niniejszej publikacji.

Należy jeszcze w tym miejscu wskazać, że w polskim prawie karnym istnieje też katalog czynów, które mogą być popełnione zarówno wobec małoletnich — odpowiednio tych, którzy nie ukończyli 15. roku życia, ale również tych, którzy 15. rok życia ukończyli, jak i wobec osób dorosłych, a są to takie czyny jak przestępstwo zgwałcenia, seksualne wykorzystanie bezradności lub ograniczonej poczytalności czy też seksualne wykorzystanie stosunku zależności lub krytycznego położenia. Wśród przestępstw seksualnych, którymi mogą być dotknięte wymienione osoby, należy też wskazać zmuszanie do uprawiania prostytucji oraz stręczycielstwo, sutenerstwo i kuplerstwo, czyny te niejednokrotnie dotyczą bowiem również małoletnich.

Po krótkim nakreśleniu jakich czynów o charakterze seksualnym sprawcy mogą dopuścić się względem małoletnich, należy przejść do istoty niniejszego opracowania, a mianowicie sposobów, w jaki pozyskiwane są młode osoby oraz w jaki sposób przebiega ich wykorzystywanie seksualne.

3. Sposoby pozyskiwania ofiar – członkowie rodziny

Jednym z najdrastyczniejszych sposobów, jakich dopuszczają się sprawcy, aby dokonać czynności seksualnej z małoletnim, jest wykorzystanie tego, iż małoletni są członkami ich rodziny. Takie przypadki można uznać za cechujące się drastycznością, gdyż w rodzinie dziecko powinno czuć się bezpiecznie, a jednak nie zawsze tak jest. Poza tym sprawcy, którzy wykorzystują członków swojej rodziny, cechują się wyjątkową demoralizacją. Same ofiary to osoby, które nie ukończyły 15. roku życia i są jeszcze dziećmi, a więc osobami, którymi jest dość łatwo manipulować (choćby przedstawiając dziecku wykorzystanie seksualne jako „zabawę”) i które łatwo zastraszyć, aby nie ujawniły nikomu czynów, jakich

na nich dokonano, a często wręcz, żeby poczuły się winne. Zaś samo to, że małoletni jest zastraszone, często jest niezauważalne dla otoczenia¹⁰, a przez to trudniej jest dostrzec problem, z którym dziecko się mierzy.

Sytuacja związana z wykorzystaniem seksualnym małoletniej, kwalifikowana z art. 200 § 1 k.k., była przedmiotem rozpoznania przez Sąd Rejonowy w Kaliszu¹¹ i dotyczyła doprowadzenia dziewczynki do innych czynności seksualnych polegających na dotykaniu jej po piersiach i kroczu, a także całowaniu i wkładaniu jej języka do ust. Działo się to w czasie, gdy małoletnia pozostawała pod opieką swojej babci i wujka (brata babci), który to dopuścił się czynów zabronionych wobec dziewczynki, a także, gdy mężczyzna ten odwiedzał jej rodzinę w domu rodzinnym. Czynności tych dopuszczał się podczas krótkotrwałych nieobecności pozostałych domowników. Małoletnia była również przymuszana do zachowania milczenia, bowiem sprawca informował ją, że w przeciwnym razie będzie miała kłopoty. Należy tu wskazać, że sprawca był emerytem, a więc jego i jego ofiarę dzieliła znaczna różnica wieku. Trzeba kolejno raz podkreślić kwestię spożywania alkoholu, mężczyzna był bowiem silnie od niego uzależniony. Sprawa zakończyła się skazaniem sprawcy, według autorki słusznym. Orzeczono również zakaz kontaktowania się z pokrzywdzoną oraz zbliżania się do niej na odległość mniejszą niż 100 metrów przez okres 5 lat, co zdaniem autorki niniejszej publikacji jest kwestią istotną z punktu widzenia ochrony ofiary i jej zdrowia psychicznego.

Kolejna ze spraw, która dotyczyła dopuszczenia się innych czynności seksualnych wobec małoletniego członka rodziny, była rozpatrywana przez Sąd Rejonowy dla Warszawy-Mokotowa w Warszawie i dotyczyła nieporadnych ze względu na wiek oraz stan fizyczny i psychiczny dzieci – córki i syna. Ojciec dotykał małoletnich po ich narządach intymnych, a także zmuszał ich do oglądania stosunków seksualnych między dorosłymi. Mężczyzna również, jak w poprzednim przypadku, został skazany na karę pozbawienia wolności, a także orzeczono wobec niego zakaz zbliżania się do córki i syna. Sprawa ta jest jeszcze drastyczniejsza niż omawiana wyżej, gdyż w tym przypadku dochodziła nieporadność osób pokrzywdzonych, co dawało sprawcy jeszcze większą przewagę

¹⁰ D. Śledziwski, *Przestępstwo...*, s. 41.

¹¹ Wyrok Sądu Rejonowego w Kaliszu z 16 września 2022 r., II K580/20.

nad ofiarami. Dodatkowym elementem wskazującym na dużą demoralizację sprawcy jest to, że dopuszczał się on czynów o charakterze seksualnym na rzecz własnych dzieci, które przecież powinien chronić i zapewnić im bezpieczeństwo, a w omawianej sprawie nastąpiła sytuacja zupełnie odwrotna.

Sprawa dotycząca wykorzystania seksualnego przez osobę bliską była rozpatrywana również przez Sąd Okręgowy w Łodzi¹², która dotyczyła seksualnego wykorzystania pięcioletniej dziewczynki przez partnera jej matki. Mężczyzna wszedł do pokoju małej i po upewnieniu się, że śpi, zdjął z niej bieliznę, a następnie dotykał jej narządów intymnych. Małolatka nie spała i kiedy mężczyzna to odkrył, zagroził jej śmiercią, jeśli ujawni komuś, co jej zrobił. Sytuacja nie była jednostkowa, w późniejszym czasie mężczyzna rozebrał bowiem małą i dotykał ją po całym ciele. W czasie obu czynów mężczyzna był pod wpływem alkoholu, co z pewnością wpłynęło na ich zaistnienie. Należy jednak podkreślić tu dużą demoralizację, gdyż z racji tego, że była to córka partnerki sprawcy, ten powinien raczej otoczyć ją opieką, zwłaszcza że dziewczynka mogła go traktować jak ojca (czy też tzw. wujka, jak to często bywa, gdy rodzic wprowadza do domu nowego partnera).

Jak można dostrzec, na podstawie omówionych powyżej spraw sprawcy przestępstw na tle seksualnym wobec małych wielokrotnie nie podejmują nawet wysiłku polegającego na poszukiwaniu ofiary, a wykorzystują seksualnie osoby ze swojego otoczenia, które często mogą ich darzyć pewnym zaufaniem z uwagi na pozostawanie w relacjach rodzinnych czy też do takich zbliżonych. Również badania wskazują, iż jest to częsta praktyka w przypadku czynów na szkodę małoletniego i około połowa sprawców to osoby pochodzące z rodziny dziecka bądź przynajmniej mu znane¹³. Jest to druzgocące, ponieważ samo wykorzystanie seksualne małoletniego jest dla niego traumą, często na całe życie, a biorąc pod uwagę to, że owego wykorzystania dokonuje członek rodziny czy osoba dziecku znana, jest dodatkowym elementem traumatyzującym i zaburzającym poczucie bezpieczeństwa dziecka.

¹² Wyrok Sądu Okręgowego w Łodzi z 5 czerwca 2023 r., IV K 234/20.

¹³ M. Beisert, A. Izdebska, *Wykorzystanie...*, s. 54–55.

4. Sposoby pozyskiwania ofiar – technologie cyfrowe

Kolejną z metod, jakie należy omówić, zwłaszcza w odniesieniu do aktualnych czasów, gdzie społeczeństwo w dużej mierze funkcjonuje w świecie wirtualnym, jest z pewnością zdobywanie zaufania małoletnich i budowanie z nimi relacji przy wykorzystaniu technologii cyfrowych. Jest to dla sprawców jedna z najlepszych i najprostszych metod, aktualnie niemalże każda osoba (zwłaszcza młoda, w tym małoletnia) posiada bowiem telefon z dostępem do Internetu oraz portali społecznościowych, z którym się nie rozstaje, a to z kolei pozwala sprawcy na dość szybkie wypracowanie więzi emocjonalnej z ofiarą – najpierw w świecie wirtualnym, aby później przejść do świata rzeczywistego¹⁴.

Portale społecznościowe, z których korzystają osoby małoletnie, w szczególności chociażby Instagram, pozwalają na pewną selekcję potencjalnych ofiar przez sprawcę. Wystarczy wpisać odpowiednią lokalizację i przejrzeć profile osób znajdujących się na danym terenie, który zazwyczaj odpowiada terytorialnemu zakresowi działania sprawcy. Z uwagi na upublicznianie dużej liczby zdjęć przez małoletnich sprawca może wybierać spośród wielu dziewcząt czy chłopców takie osoby, które uważa za atrakcyjne. Po tej wstępnej selekcji zazwyczaj wysyła do swojej ofiary wiadomości prywatne, w których schlebia danej osobie, komplementuje jej wygląd, styl. Zarówno młode kobiety, jak i młodzi mężczyźni lubią otrzymywać komplementy, zwłaszcza jeśli komplementuje je osoba, która jest teoretycznie „niedostępna” dla jej grupy wiekowej, a więc człowiek starszy, często chwalcący się dobrymi samochodami, wpływami, znajomościami. Daje im to niejednokrotnie wstęp do świata, do którego takiego wstępu by nie mieli bez wspomnianego starszego człowieka, zazwyczaj mężczyzny, który sprawia wrażenie potrafiącego zapewnić małoletniej osobie wszystko, czego ta aktualnie chce. Począwszy od pracy, poprzez kupowanie ubrań i biżuterii, po przejażdżki drogimi pojazdami i wycieczki, na które osoba małoletnia czy jej rodzina nie mogłaby sobie pozwolić. I to sprawia, że taka osoba jest podatniejsza na wpływy wspomnianego mężczyzny.

Z sytuacją dotyczącą doprowadzenia do czynności seksualnych z małoletnią za pośrednictwem Internetu mierzył się Sąd Rejonowy w Kaliszu¹⁵, gdzie mężczyzna nawiązał kontakt z małoletnią za pośrednictwem

¹⁴ J. Pionka, *Wystarczy...*, s. 44.

¹⁵ Wyrok Sądu Rejonowego w Kaliszu z 5 listopada 2021 r., II K 1134/21.

aplikacji Messenger i w korespondencji składał jej propozycje obcowania płciowego, a także wskazał czas i miejsce spotkania. Finalnie do spotkania doszło i mężczyzna dopuścił się do czynności seksualnej polegającej na dotykaniu małoletniej po nogach i klepania jej po pośladkach. Mężczyzna został skazany na karę pozbawienia wolności, a także orzeczono wobec niego zakaz kontaktowania się z pokrzywdzoną i zbliżania się do niej na odległość mniejszą niż 100 metrów. Podobna sytuacja była rozpatrywana przez Sąd Rejonowy w Gliwicach¹⁶. Tutaj również za pośrednictwem komunikatora internetowego Messenger mężczyzna proponował obcowanie płciowe małoletniej w wieku 13 lat i finalnie doprowadził do udziału dziewczynki w innych czynnościach seksualnych polegających na dotykaniu jej krocza. Tutaj co prawda ofiara nie poznała swojego oprawcy za pośrednictwem tej aplikacji, ale знаła go, gdyż pomagała mu w opiece nad dziećmi, jednak wszelkie propozycje kierowane były za pośrednictwem wspomnianego komunikatora.

Jedną ze spraw, która dotyczyła portali randkowych, jest sprawa rozpatrywana ponownie przez Sąd Rejonowy w Kaliszu¹⁷, dotycząca portalu fotka.pl. W tym przypadku małoletnia wskazywała na swoim profilu, że ma 13 lat, a mimo to oskarżony w niniejszej sprawie usiłował doprowadzić ją do czynności seksualnych oraz opisywał w wiadomościach do niej kierowanych, jakich czynności seksualnych chciałby się wobec niej dopuścić. Co więcej – z uwagi na jej wiek proponował, aby wszystko odbyło się w tajemnicy, wobec czego należy wywodzić, że mężczyzna ten doskonale zdawał sobie sprawę z tego, że planuje dopuścić się czynu niedozwolonego i karygodnego. Mężczyzna oferował również małoletniej pieniądze w zamian za stosunek. Ustalił nawet miejsce spotkania, jednak nie pojawił się na nim i chciał je przełożyć. W sprawę zaangażowała się matka dziewczynki, co pozwoliło uniknąć negatywnych skutków dla małoletniej. Mężczyzna został skazany na karę pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonywania. Należy tutaj podkreślić rolę rodziców w kontroli tego, co ich dzieci robią w sieci oraz z kim korespondują. Na przykładzie wyżej przytoczonej sprawy można dostrzec, że znacznie zwiększa to bezpieczeństwo dzieci. W sytuacji braku zainteresowania matki być może małoletnia zgodziłaby się

¹⁶ Wyrok Sądu Rejonowego w Gliwicach z 17 lutego 2021 r., II K 459/20.

¹⁷ Wyrok Sądu Rejonowego w Kaliszu z 25 kwietnia 2024 r., II K 259/23.

na spotkanie z mężczyzną w innym terminie, a tym samym zostałaby wykorzystana seksualnie.

Omawiając pozyskiwanie ofiar za pomocą portalu fotka.pl, nie sposób nie wspomnieć o Krystianie W. związanym z przestępczą działalnością dotyczącą wykorzystywania seksualnego małoletnich na terenie Pomorza. Mężczyzna ten poznał na wspomnianym portalu jedną ze swoich ofiar – mieszkankę domu dziecka w Sopocie. Oferował jej wyjazd do Pucka, na który finalnie zgodziła się, zabrała ze sobą przyjaciółkę i wszyscy razem pojechali autem mężczyzny do jednego z prywatnych lokali, do którego Krystian W. miał dostęp. Tam proponował małoletnim alkohol i narkotyki (które sam też zażywał, zgodnie z zeznaniami pokrzywdzonych), a następnie dopuścił się przestępstwa zgwałcenia na jednej z małoletnich — szesnastoletniej Joannie. Za ten czyn mężczyzna został skazany na karę pozbawienia wolności, a także orzeczono wobec niego zakaz zbliżania się do pokrzywdzonej¹⁸. W niniejszej sprawie należy wskazać na to, że skazany oferował małoletnim wyjazd i transport do innego miasta, a tym samym przejazd dobrym autem, jakim wówczas się poruszał, nocleg w komfortowych warunkach, jedzenie, alkohol i narkotyki, co dla osób z domu dziecka z pewnością jest czymś niecodziennym, a wykreowana przez mężczyznę aura pewnej opieki nad małoletnimi, a także stworzone możliwości doświadczenia czegoś, czego zapewne jeszcze nie doświadczyły (jak choćby jazda luksusowym samochodem), sprawiły, że udało mu się pozyskać ofiarę do wykorzystania seksualnego. Ponadto należy pamiętać, że nastolatki będące blisko pełnoletności często czują się jak osoby dorosłe i denerwują się, gdy czegoś im się zakazuje, kontroluje je. Krystian W. oferował małoletnim dobra, które są przeznaczone dla ludzi dorosłych, m.in. alkohol, co też z pewnością sprawiło, że zdecydowały się z nim spotkać, chcąc doświadczyć tzw. dorosłego życia.

5. Problematyka błędu co do wieku pokrzywdzonego

Wypada w tym miejscu wskazać też na to, że małoletnie kobiety, wielokrotnie korzystając z portali randkowych, na swoich profilach wskazują wiek odbiegający od rzeczywistego. Należy podnieść, że w takiej

¹⁸ M. Podolski, „Krystek”...

sytuacji może zająć błąd co do wieku ofiary, natomiast zgodnie ze stanowiskiem Sądu Apelacyjnego w Krakowie¹⁹ ewentualny błąd należy rozważać z uwzględnieniem takich okoliczności jak w szczególności wygląd małoletniego, w tym jego wzrost oraz ubiór w czasie czynu. Sąd zaznacza również, że dorosły, doświadczony życiowo mężczyzna, winien mieć pojęcie o tym, jak wygląda kobieta dorosła, jakie cechy anatomiczne posiada, a także odróżnić je od ciała nastolatki (w przypadku przywoływanego orzeczenia odnosiło się to do trzynastolatki). Obecnie już nawet trzynastolatki potrafią wyglądać na dorosłe kobiety, gdy stosują chociażby mocny makijaż czy w niektórych przypadkach nawet i zabiegi medycyny estetycznej. Co do zasady jednak, pomimo ewentualnych modyfikacji na twarzy małoletniej, które pozwolą jej sfałszować swój wiek, jej ciało jednak pozostaje ciałem trzynastolatki, które różni się od ciała kobiety dorosłej. Sąd wskazuje również, że przestępstwo z art. 200 § 1 k.k. można popełnić zarówno w zamiarze bezpośrednim, jak i ewentualnym, kiedy to sprawca nie ma pewności co do wieku ofiary, a więc dopuszczając się czynu o charakterze seksualnym wobec takiej osoby, godzi się na to, że może ona być w wieku poniżej 15. roku życia.

Aby należycie zrozumieć kwestię ewentualnego błędu rozpatrywaną przez sąd, należy wskazać, że małoletnia już przy pierwszym spotkaniu mówiła sprawcy, że ma 17 lat, a tym samym świadomie wprowadzała go w błąd. Być może również dla swoich korzyści, miała to bowiem być relacja sponsorowana. Poza tym jej matka zeznała, że córka maluje się i ubiera ekskluzywnie i prowokująco, w tym maluje usta na czerwono. Małoletnia była również poddana badaniu psychologicznemu, gdzie specjalista stwierdził, iż cechuje się ona życiową zaradnością oraz zdolnością instrumentalnego wykorzystywania mężczyzn. Istotne jest też, że poza czynami wobec wspomnianej małoletniej sprawa dotyczyła jeszcze trzech dziewcząt – osiemnastolatki, szesnastolatki oraz dwunastolatki. Z akt sprawy wynika, że sprawca zdając sobie sprawę z bardzo młodego wieku tej ostatniej, traktował ją z ostrożnością i nie inicjował z nią żadnych czynności seksualnych. Ponadto wspomniał, że w kwestii sponsoringu może się z nim skontaktować w przyszłości, kiedy będzie dorosła. Podsumowując, sąd apelacyjny, tak samo jak sąd pierwszej instancji, uznał, że sprawca nie miał świadomości co do wieku ofiary, wobec czego

¹⁹ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z 30 września 2021 r., II AKa 10/21.

pozostawał w błędzie i nie można było mu przypisać zamiaru ewentualnego. Po analizie niniejszego orzeczenia wypada wskazać, że na ocenę, czy w danej sprawie zachodzi błąd co do wieku ofiary, składa się wiele czynników, począwszy od zachowania małoletniej, przez jej sposób bycia, po opinię psychologiczną.

Autorka jest zdania, że przy sprawach dotyczących przestępstw seksualnych wobec małoletnich zasadne jest badanie, czy sprawca pozostawał w błędzie co do wieku ofiary, czy też nie. Zwłaszcza w takich sytuacjach, jak poznanie małoletniej przez portale społecznościowe czy randkowe, gdzie młode osoby niejednokrotnie wprowadzają w błąd w celu uzyskania korzyści. Należy jednak również zaznaczyć, że w aktualnych czasach coraz więcej młodych dziewcząt wygląda na dużo starsze niż są (w przypadku chłopców to zjawisko występuje rzadziej), głównie z uwagi na mocny makijaż czy „dorosłe” ubrania, wobec czego rodzi się kolejny problem interpretacyjny, nawet w odniesieniu do kontaktów seksualnych, które z założenia nie mają podłoża przestępczego. Co do zasady, gdy osoba wskazuje na swój wiek (jak np. w omawianej sprawie na 17 lat), a jej wygląd to potwierdza, dajemy wiarę tym deklaracjom. Dlatego też, zdaniem autorki niniejszej publikacji, kwestia ewentualnego błędu jest tak ważna w sprawach dotyczących przestępstw seksualnych wobec małoletnich. Sprawiedliwość musi bowiem działać w dwie strony.

6. Pozyskiwanie ofiar za pomocą Internetu – problematyka czynu

Odnosząc się do pozyskiwania ofiar za pomocą Internetu, należy również wskazać, że takie zachowanie samo w sobie jest przestępstwem z art. 200a k.k. i stanowi ono *sui generis* przygotowanie do przestępstw z art. 200 k.k. czy też art. 197 § 4 k.k. Przestępstwo to polega na nawiązaniu kontaktu z małoletnim poniżej 15. roku życia za pośrednictwem systemu teleinformatycznego lub sieci telekomunikacyjnej w celu popełnienia jednego z przestępstw wskazanych powyżej. Wypada tu zaznaczyć, że do realizacji znamion omawianego czynu konieczne jest nie tylko samo nawiązanie kontaktu z małoletnim, ale również zmierzanie przez sprawcę do spotkania w świecie realnym z taką osobą poprzez wprowadzenie jej w błąd, wyzyskanie błędu lub niezdolności do należytego pojmowania sytuacji albo przy użyciu groźby bezprawnej, przy czym

nie jest konieczne, aby małoletni rzeczywiście spotkał się ze sprawcą²⁰. Aktualnie przestępstwo to jest dokonywane za pośrednictwem powszechnie używanych portali społecznościowych takich jak np. Facebook czy Instagram, czasem zdarza się również pozyskiwanie małoletnich ofiar za pomocą ogólnodostępnych czatów internetowych.

Przykładem popełnienia czynu z art. 200a k.k. jest sprawa rozpatrywana przez Sąd Rejonowy w Bydgoszczy²¹, gdzie za pośrednictwem komunikatora internetowego oraz wiadomości SMS mężczyzna składał małoletniej propozycje seksualne, zmierzał do ich realizacji, wiedząc przy tym, że małoletnia ma 12 lat. Należy w tym miejscu wskazać, że czyn z art. 200a k.k. był w tym przypadku przygotowaniem do czynu z art. 200 § 1 k.k., w konsekwencji rozmów za pośrednictwem sieci teleinformatycznej mężczyzna nakłonił bowiem małoletnią do innej czynności seksualnej polegającej na obnażaniu i onanizowaniu się.

Wskazany stan faktyczny obrazuje to, jak duże niebezpieczeństwo może nieść za sobą dostęp do Internetu przez małoletnich. Trzeba przypomnieć, że małoletni są osobami jeszcze nieukształtowanymi, u których umiejętność odróżniania dobra od zła dopiero się kształtuje²² i tego typu sytuacje zazwyczaj nie są przez nich traktowane jako zagrożenie, a jako zwyczajna znajomość. Dlatego istotny jest nadzór rodzicielski nad tym, co małoletni czynią w Internecie, a także uświadamianie ich, jakie niebezpieczeństwa mogą czyhać w sieci.

7. Sposoby pozyskiwania ofiar – oferty pracy

Ostatnią z metod dotyczących pozyskiwania małoletnich ofiar celem wykorzystania seksualnego jest oferowanie im pracy. Niejednokrotnie w praktyce prawa karnego zdarzyło się tak, że ofiara czynu zabronionego szukała pracy i znalazła interesujące ją ogłoszenie, przykładowo na jednym z portali internetowych, z którego to wynikało, że poszukiwana jest hostessa. I rzeczywiście, na rozmowie wszystko wyglądało tak, jakby to była rozmowa o pracę, jednak kiedy ofiara podjęła to zajęcie, okazywało się, że praca jest tylko swego rodzaju kamuflażem. Tak naprawdę wykorzystywano ją seksualnie bądź wymuszano na niej świadczenie

²⁰ K. Wala, w: *Kodeks...*, komentarz do art. 200(a) k.k., teza 8.

²¹ Wyrok Sądu Rejonowego w Bydgoszczy z 18 lutego 2021 r., II K 727/19.

²² B. Bulla, *Ocena...*, s. 146.

usług seksualnych. Jest to dość popularna metoda pozyskiwania ofiar przez sprawców, a zdaniem autorki niniejszej publikacji również bardzo niebezpieczna, gdyż młode kobiety, często chcąc odciążyć budżet domowy czy też chociażby dorobić sobie na wymarzone ubrania, chcą podjąć się jakiejś pracy weekendowej czy wakacyjnej. Szukają oczywiście ofert, na które mogą sobie pozwolić, a więc zazwyczaj takich, do których nie trzeba jeszcze konkretnego wyuczonego zawodu. Często są to właśnie hostessy, fordanserki²³, osoby wykonujące prace sezonowe, jak np. zbieranie owoców, pokojówki itp. Wśród takich małoletnich ciężko dopatrywać się podążania za bogactwem czy zaintrygowania drogimi samochodami innej osoby, które to czynniki, jak już wskazano powyżej, w pewnym sensie kuszą młode kobiety. W przypadku małoletnich poszukujących pracy należy dopatrywać się raczej chęci uczciwego zarobienia pieniędzy, często w pierwszej w życiu pracy. I już w tej pierwszej pracy niejednokrotnie zostają oszukane i padają ofiarami przestępstw o charakterze seksualnym.

Jedną ze spraw, w której doszło do wykorzystania seksualnego, jest ta dotycząca Eugeniusza C. prowadzącego gospodarstwo sadownicze²⁴. W gospodarstwie tym pracę podjęła szesnastoletnia Aleksandra. Właściciel gospodarstwa oferował zakwaterowanie – małoletnia dostała pokój na górze jego domu. Już pierwszego wieczora została przez mężczyznę pobita oraz zgwałcona, a przed tym odurzona alkoholem, nie pamiętała bowiem w ogóle przebiegu zdarzeń. Kobieta straciła przytomność w czasie gdy była gwałcona, wobec czego z domu swojego oprawcy uciekła dopiero nad ranem. Mężczyzna został skazany na karę pozbawienia wolności. Należy tu również wskazać na dużą dysproporcję wieku między sprawcą a jego ofiarą, mężczyzna miał bowiem 65 lat. Podobna sytuacja miała miejsce w Grudziądzu, gdzie sześćdziesięcioośmioletni mężczyzna zwabiał młode, zazwyczaj małoletnie kobiety do swojego domu, oferując im pracę – sprzątanie²⁵, za które miały otrzymać pieniądze. Jednak gdy te stawiały się na miejscu, były gwałcone, a wcześniej – podobnie jak w poprzednim przypadku – odurzane. Mężczyzna za swoje czyny został prawomocnie skazany na karę 10 lat pozbawienia wolności.

²³ Czyli płatne partnerki do tańca w lokalach rozrywkowych; zob. *Słownik Języka Polskiego PWN*, hasło: fordanser, <https://sjp.pwn.pl/sjp/fordanser;2558283.html>.

²⁴ M. Wolf, *Radom...*

²⁵ *Zwabiał...*

Autorka niniejszej publikacji przeprowadziła również badania w odniesieniu do takich przypadków za pośrednictwem strony internetowej strefa-hostess.pl, gdzie po założeniu konta otrzymuje się propozycje pracy w charakterze hostessy na różnych wydarzeniach, w galeriach handlowych itp. Badania te polegały na obserwacji wpływających ofert współpracy, głównie tych, które wydawały się wskazywać na oferty o charakterze seksualnym. Na skrzynkę odbiorczą bardzo często wpływały oferty tzw. pracy na kamerkach jako modelka. Oczywiście jest wskazane, że praca ta jest w pełni legalna i chodzi o to, aby będąc w białiznie, rozmawiać z ludźmi, co dla niektórych może być atrakcyjną ofertą, można bowiem ją pogodzić chociażby z obowiązkami szkolnymi z uwagi na to, iż praca ta odbywa się raczej w godzinach wieczornych/nocnych. Nikt nie pyta o wiek, natomiast jednym z etapów rekrutacji jest wysłanie zdjęć w białiznie (często w pozach nacechowanych erotycznie), rzekomo po to, aby rekruter zobaczył, jak taka „modelka” się prezentuje. Już w tym momencie, zdaniem autorki, jest to pewne nadużycie, gdyż na takich portalach bardzo często konta zakładają małoletnie i te właśnie osoby są proszone o zdjęcia. Po pomyślnej rekrutacji okazuje się jednak, że praca nie polega wyłącznie na rozmowie, konieczne jest bowiem również świadczenie tzw. usług dodatkowych, które polegają przykładowo na rozebraniu się do naga i pokazaniu się w takim stanie na kamerce czy też prowadzeniu rozmów nacechowanych erotycznie. Biorąc pod uwagę, że na tego typu zajęcie często decydują się małoletnie, ma to istotny wpływ na ich rozwój i psychikę. Poza tym należy wskazać, że pracodawca czerpie również zyski z tego procederu, co w ocenie autorki jest amoralne.

8. Sposoby pozyskiwania ofiar – osoby duchowne

Omawiając seksualne wykorzystanie małoletniego, a także sposoby pozyskiwania ofiar, nie sposób nie wspomnieć o temacie, który jest dość często poruszany w tej kwestii, a mianowicie wykorzystania osoby małoletniej przez duchownego. W tym miejscu autorka przytoczy sprawę, która była również rozpatrywana przez Sąd Najwyższy²⁶. Otóż pewien duchowny nauczał katechezy w szkole podstawowej, w której uczyła

²⁶ Wyrok Sądu Najwyższego z 31 marca 2020 r., II CSK 124/19.

się małoletnia, będąca wówczas w szóstej klasie. Duchowny pierwotnie próbował nawiązać kontakt z małoletnią poprzez oferowanie jej pomocy w nauce czy wysyłanie pocztówek. Pewnego dnia zaprosił ją na plebanię pod pretekstem pomocy w matematyce. Wówczas pierwszy raz dopuścił się wykorzystania poprzez pocałowanie dziewczynki i wsadzenie jej rąk pod bluzkę. Małoletnia mimo to pojawiła się kolejny raz na plebanii. Tym razem duchowny zdjął jej bluzkę, dotykał piersi i krocza. Wówczas dopytywał, czy jest to dla niej przyjemne, natomiast dla małoletniej nie było. Nie rozumiała, co się dzieje, bała się, co jest zrozumiałe, w szóstej klasie szkoły podstawowej dzieci mają bowiem około dwunastu/trzynastu lat, a więc raczej nie miały jeszcze żadnych doświadczeń związanych ze sferą seksualną, nie powinny ich nawet mieć. Dziewczynka widziała w duchownym przyjaciela i sądziła, że tak wyglądają przyjacielskie stosunki, stąd nie oponowała. Ponadto duchowny namówił również małoletnią na udział w pielgrzymce, podczas której spał obok niej i usiłował doprowadzić do stosunku seksualnego, jednak małoletnia odmówiła. W późniejszym czasie dochodziło do szeregu nadużyć seksualnych ze strony duchownego przeciwko małoletniej. Była ona wykorzystywana seksualnie, dochodziło do stosunków seksualnych, gdy dziewczynka odwiedzała księdza w domu zakonnym. Kiedy odmawiała stosunków seksualnych, duchowny straszył ją, że ujawni łączącą ich relację i wskaże, że wszystko ona prowokowała. Finalnie ksiądz został zatrzymany, a sprawa trafiła do sądu, który wymierzył mu karę 8 lat pozbawienia wolności oraz orzekł wobec niego zakaz wykonywania zawodów związanych z nauczaniem małoletnich na okres 5 lat. W czasie procesu biegli uznali, że duchowny ma zaburzenia na tle seksualnym z tendencjami pedofilnymi. Duchowny złożył apelację i sprawa była rozpatrzona ponownie. Wówczas ponownie został uznany za winnego i sąd finalnie wymierzył mu karę 4 lat pozbawienia wolności oraz orzekł wobec niego zakaz wykonywania zawodów związanych z nauczaniem małoletnich na okres 4 lat.

Wyżej przytoczona sprawa była bardzo obszerna, a wykorzystywanie seksualne małoletniej miało charakter długotrwały, natomiast należy w tym miejscu wskazać, że czyny dokonane przez duchownego niewątpliwie cechowały się dużym stopniem demoralizacji sprawcy, wykorzystał bowiem on pewien stosunek zależności między nim a małoletnią, a także zaufanie, jakim był obdarzony. Pod pozorem pomocy w nauce doprowadził do innych czynności seksualnych, a następnie do

obcowania płciowego. Jak wyżej wspomniano, małaletnia nie wiedziała, co się dzieje, przez co też nie mogła należycie ocenić sytuacji, a tym samym sprzeciwić się działaniom starszego mężczyzny.

9. Zakończenie

Po analizie poszczególnych spraw dotyczących seksualnego wykorzystania małaletniego można wywieść, że są to działania o wysokiej szkodliwości dla małaletnich, a także cechujące się wysoką demoralizacją sprawców. Należy wskazać, że często do dokonania czynu ośmiela sprawców alkohol, jednak gros czynów jest również popełnionych bez jego wpływu i wynika między innymi z zaburzeń preferencji seksualnych. Sprawcy mogą pozyskiwać małaletnie ofiary na liczne sposoby, jednak zdaniem autorki niniejszego opracowania jednym z najniebezpieczniejszych jest wykorzystanie przez członków rodziny czy osoby blisko związane z rodziną pokrzywdzonego, zaburza to bowiem poczucie bezpieczeństwa w domu – miejscu, które powinno być najbezpieczniejsze. Podsumowując rozważania na ten temat, należy również wskazać, że wielu sprawców działa wielokrotnie, a więc dopuszcza się seksualnego wykorzystania małaletniego więcej niż raz²⁷, co stawia pytanie, w jaki sposób należałoby ukrócić ten proceder i w jaki sposób od najmłodszych lat uczulać dzieci na tego typu zachowania ze strony osób dorosłych.

Streszczenie

Seksualne wykorzystanie małaletniego jest jednym z najpoważniejszych czynów zabronionych, gdyż godzi w osobę jeszcze nieukształtowaną, wielokrotnie nieświadomą tego, co się dzieje, często darzącą zaufaniem sprawcę, sprawcami tego typu czynów niejednokrotnie są bowiem osoby spokrewnione czy blisko związane z ofiarą. Sprawcy opracowali wiele metod pozwalających im na pozyskanie ofiary do dokonania na niej czynu zabronionego polegającego na seksualnym wykorzystaniu małaletniego, takich jak: oferowanie pracy i miejsca zamieszkania ofierze, oferowanie jej pomocy, schlebienie, pokazywanie wystawnego życia, kupowanie różnego rodzaju dóbr czy też – jedna z drastyczniejszych metod – wykorzystanie małaletniego członka rodziny w domu. Wszystkie te przypadki autorka przeanalizowała na podstawie kazuistyki, aby mieć dostateczny obraz tego, jak sprawcy pozyskują małaletnie ofiary oraz w jaki sposób je wykorzystują. Pozwoliło to kompleksowo ukazać tematykę pozyskiwania małaletnich ofiar oraz wywieść, który sposób jest najniebezpieczniejszy i najbardziej destrukcyjny.

²⁷ J. Mierzwińska-Lorencka, *Charakterystyka...*

Słowa kluczowe

prawo karne, małoletni, pokrzywdzony, wykorzystanie seksualne, zaburzenia seksualne

Summary

Sexual abuse of a minor is one of the most serious prohibited acts because it affects a person who is not yet fully formed and is often unaware of what is happening. Such victims often trust the perpetrators because they are often people who are related to or closely connected with the victim. Perpetrators have developed many methods to acquire victims and commit the prohibited act of sexual abuse of a minor. These methods include offering victims a job and a place to live, providing help, flattery, lavish lifestyles and various goods, or using one of the more drastic methods - using a minor family member at home. The author analysed all these cases using casuistry to gain a sufficient picture of how the perpetrators acquire and use minor victims. This enabled a comprehensive presentation of the subject of acquiring minor victims and determining which method is the most dangerous and destructive.

Key words

criminal law, minor, victim, sexual abuse, sexual disorders

Bibliografia / Bibliography

- Beisert M., Izdebska A., *Wykorzystanie seksualne dzieci*, „Dziecko skrzywdzone” 2012, nr 2 (39), <https://bibliotekanauki.pl/articles/2040274>.
- Bulla B., *Ocena moralności dzieci w wieku szkolnym*, t. 1. *Diagnoza psychologiczna dzieci w wieku szkolnym*, Katowice 2010, https://rebus.us.edu.pl/bitstream/20.500.12128/3685/1/Bulla_Ocena_poziomu_rozwoju_moralnego_dzieci.pdf.
- Czy picie alkoholu ma wpływ na organizm, „bizel.umk.pl”, https://www.bizel.umk.pl/assets/files/CZY_PICIE_ALKOHOLU_MA_WPLYW_NA_ORGANIZM.pdf.
- Dworas-Kulik J., *Prawnokarne aspekty pedofilii*, „Kwartalnik Prawo-Społeczeństwo-Ekonomia” 2015, nr 1, <https://repozytorium.amu.edu.pl/server/api/core/bitstreams/4f-181faf-f84d-4f4d-9dae-745edad8bdf2/content>.
- Kowalczyk R., Skrzypulec-Plinta V., Drosdzol-Cop A., Waszyńska K., Tomaszewski K., Bazyluk E., Marzec-Holka K., *Gwałt — tło psychospołeczne zjawiska oraz ujęcie prawne przestępstwa*, „GinPolMedProject” 2014, nr 1 (31).
- Mierzwińska-Lorencka J., 5. *Charakterystyka spraw rozpoznawanych przez sądy*, w: *Karnoprawna ochrona dziecka przed wykorzystywaniem seksualnym*, Warszawa 2012.
- Moszczyńska M., *Przestępstwa seksualne — wybrane zagadnienia karnoprawne, kryminologiczne i psychologiczne*, „Kortowski Przegląd Prawniczy” 2012, nr 1, <https://wpia.uwm.edu.pl/czasopisma/sites/default/files/uploads/KPP/2012/1/48-56.pdf>.
- Mozgawa M., w: M. Budyn-Kulik, P. Kozłowska-Kalisz, M. Kulik, M. Mozgawa, *Kodeks karny. Komentarz aktualizowany*, LEX/el. 2025.

- Płonka J., *Wystarczy jedno kliknięcie — wykorzystywanie seksualne dzieci za pomocą technologii cyfrowych*, „Problemy opiekuńczo-wychowawcze” 2021, nr 10, <https://czasopisma.aps.edu.pl/index.php/pow/article/view/1292>.
- Podolski M., „Krystek” skazany na trzy lata za zgwałcenie 16-latki, „wiadomości.onet.pl” z 10 października 2018 r., <https://wiadomosci.onet.pl/trojmiasto/krystek-skazany-na-trzy-lata-za-zgwalcenie-16-latki/rbzdvr3>.
- Słownik Języka Polskiego PWN, hasło: fordanser, <https://sjp.pwn.pl/sjp/fordanser;2558283.html>.
- Śledziewski D., *Przestępstwo znęcania się w kontekście przemocy w rodzinie*, Białystok 2016.
- Traciewicz K., *Uwarunkowania przestępstw seksualnych*, „Studia Warmińskie” 2013, nr 50.
- Wala K., w: *Kodeks karny. Komentarz*, red. J. Kulesza, Warszawa 2025.
- Wolf M., *Radom. Sądownik miał upić i zgwałcić 16-latkę. Zapadł wyrok*, „wiadomości.gazeta.pl” z 8 czerwca 2022 r., <https://wiadomosci.gazeta.pl/wiadomosci/7,114883,28556008,radom-sadownik-mial-upic-i-zgwalcic-16-latke-zapadl-wyrok.html>.
- Zwabiał nastolatki i gwałcił. Złapali go w Wielkiej Brytanii, „TVN24.pl” z 1 lutego 2017 r., <https://tvn24.pl/pomorze/torun-policjanci-zatrzymali-mariana-d-w-wielkiej-brytanii-ra711792-2481053>.